

Nr 23.

Ankom till riksdagens kansli den 21 mars 1936 kl. 1 e. m.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning angående ändring i vissa delar av förordningen den 15 juni 1934 (nr 264) om erkända arbetslöshetskassor.

Genom en den 22 februari 1936 till riksdagen avlämnad proposition, nr 84, vilken hänvisats till lagutskott och behandlats av andra lagutskottet, har Kungl. Maj:t, under återopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över socialärenden, föreslagit riksdagen att antaga vid propositionen fogat, här nedan infört förslag till förordning angående ändring i vissa delar av förordningen den 15 juni 1934 (nr 264) om erkända arbetslöshetskassor.

Beträffande de skäl, som ligga till grund för det genom propositionen framlagda förslaget, får utskottet, i den mån redogörelse därför icke lämnas här nedan, hänvisa till propositionen.

I skrivelse till Kungl. Maj:t den 28 december 1935 har *socialstyrelsen* framlagt förslag till ändringar i lagstiftningen om arbetslöshetsförsäkringen. Styrelsen har därvid erinrat om, att nämnda lagstiftning trätt i kraft den 1 januari 1935. Under den tid, som därefter förflutit, hade ändringar i en del avseenden visat sig vara önskvärda. Dessa ändringar berörde dock icke några av de bärande, principiella bestämmelserna rörande försäkringen.

De olika ändringsförslagen behandlas nedan, liksom i propositionen, under särskilda rubriker.

I. Konstruktionen av avgiftsvillkoret för medlemmar, som ännu icke uppburit understöd.

Enligt 21 § 1 mom. första stycket i förordningen den 15 juni 1934 om erkända arbetslöshetskassor skall medlem, som ännu icke uppburit understöd från kassan, för att bliva berättigad till understöd hava under de vid arbetslöshetens början senast förflutna 24 månaderna erlagt minst 52 veckoavgifter, vilka därjämte skola hava erlagts under sådana omständigheter, att de jämlikt 5 mom. i samma paragraf kunna räknas honom tillgodo. Detta innebär, att avgifterna måste belöpa å tid, då medlem för annans räkning mot avlöning använts till arbete, som utförts annorstädes än i medlemmens

hem. För medlem, som någon gång erhållit understöd från kassan, gäller enligt andra stycket i samma moment, att han kan bliva understödsberättigad endast därest han under de vid arbetslöshetens början senast förflutna 12 månaderna erlagt minst 26 veckoavgifter, vilka i enlighet med vad nyss anförts kunna tillgodoräknas honom.

Beträffande gällande bestämmelser har socialstyrelsen anført:

Orsaken till att avgiftsvillkoret fått en särskild utformning för de medlemmar, som ännu icke erhållit understöd, vore, att man därigenom velat knyta medlemmarna fastare till kassan. Vid återinträde i kassan efter avbrott i medlemskapet betraktades en försäkrad nämligen i alla avseenden såsom ny medlem, vilket medförde, att det komme att ligga i den försäkrades intresse att undvika avbrott i medlemskapet. Man hade därjämte velat skydda kassorna från understödsanspråk från personer, som kunde tänkas anhålla om medlemskap först då på grund av försämrade konjunkturer större och mera aktuell risk för arbetslöshet föreläge. Vidare tvingades varje medlem genom ifrågavarande villkor att kraftigare bidra till fondbildningen i kassan, innan understödsrätt kunde uppkomma för honom.

Socialstyrelsen har förordat en ändring av avgiftsvillkoret för de medlemmar, som icke tidigare uppburit understöd från kassan. Styrelsens förslag till ändring innebar, att det för medlemmar, som tidigare uppburit understöd från kassan, gällande villkoret om 26 erlagda avgifter under de vid arbetslöshetens början senast förflutna 12 månaderna skulle utsträckas att gälla för samtliga medlemmar och alltså även för dem som icke tidigare uppburit understöd från kassan. För sistnämnda slag av medlemmar skulle emellertid därjämte krävas, att de, innan understödsrätt uppkomme, till kassan erlagt sammanlagt minst 52 veckoavgifter, vilka avgifter finge vara erlagda under huru lång tid som helst före arbetslöshetsfallens inträdande.

Vad socialstyrelsen anført till stöd för den föreslagna ändringen har i propositionen i huvudsak återgivits å sid. 5—6. Därav må anföras följande:

Som skäl för ändring hade från kassornas sida bland annat anförts, att svårigheter i flera fall kunde tänkas uppkomma för de lokala redogörarna att kontrollera lämnade uppgifter om understöd, som uppburits flera år tillbaka i tiden. Av större betydelse vore emellertid de besvär och svårigheter, som städse uppkomme vid tillämpningen av bestämmelser, som icke vore enhetliga för samtliga medlemmar. Härtill komme, att de nuvarande bestämmelserna kunde medföra skiljaktigheter i understödsrätt, som icke syntes vara sakligt motiverade och som för medlemmarna måste te sig svårförståeliga samt uppfattas såsom orättvisa.

Med den föreslagna ändringen av avgiftsvillkoret för de medlemmar, som icke tidigare uppburit understöd, uppnåddes samtliga de fördelar, som förut angivits såsom orsak till den nu gällande konstruktionen av villkoret. Genom att kravet på 52 erlagda avgifter bibehölls erfordrades sålunda fortfarande minst ett års medlemskap, innan understödsrätt kunde uppkomma, och nyinträdande medlemmar måste principiellt sett i samma utsträckning som för närvarande bidra till kassans fondbildning.

För de lokala redogörarnas del torde den föreslagna ändringen komma att medföra en betydande lättnad vid prövningen av frågan om understödsrätt.

Den föreslagna ändringen komme icke att hava någon försämrande inverkan på kassornas ekonomi.

Samtliga av socialstyrelsen föreslagna ändringar hava varit föremål för behandling av *sociala rådets sektion för den statsunderstödda arbetslöshetsförsäkringen* (närvarande voro generaldirektören Sam Larsson, kassören A. Bergvall, kassören K. Andréé, förtroendemannen I. Larsson, redaktören S. Hansson och direktören E. Brodén).

Nu ifrågavarande ändring har tillstyrkts av ledamöterna i sektionen.

Föredragande departementschefen, statsrådet Möller, har i propositionen anfört:

Mot socialstyrelsens ifrågavarande förslag till ändring av avgiftsvillkoret för de medlemmar, som icke tidigare uppburit understöd från kassan, finner jag icke anledning till erinran. Jag vill särskilt framhålla, att förslaget syftar att för samtliga medlemmar skapa enhetliga regler för understödsrätten, samtidigt som avkall icke göres på den enligt min mening riktiga principen, att nyinskrivna medlemmar måste hava erlagt ett visst större antal avgifter till kassan, innan understödsrätt överhuvud må uppkomma.

II. Avgiftsvillkorets prövning samt karenserberäkning efter kortvarigt arbete.

Enligt bestämmelserna i 21 § 1 mom. i förordningen om erkända arbetslöshetskassor skall avgiftsvillkoret prövas med hänsyn till förhållandena under viss tidsperiod före arbetslöshetens början. Någon förändring i denna princip sker icke genom bifall till det förslag om ändring i avgiftsvillkoret, som behandlats under föregående rubrik. För vissa bestämda fall givas i tredje och fjärde styckena av samma moment föreskrifter om undantag från huvudregeln. Detta gäller vid sådana omständigheter som sjukdom, värnplikt och avstängning från understöd jämlikt bestämmelserna i 15 §. Däremot finnes intet i förordningen utsagt angående vad som skall betraktas såsom ett arbetslöshetsfall eller, med andra ord, om ett nytt arbetslöshetsfall skall anses föreligga efter avbrott av olika slag. Någon motsvarighet till de bestämmelser, som givits i 22 § tredje stycket angående undantag från den allmänna skyldigheten att genomgå ny karenstid efter avbrott i understödstiden finnes sålunda icke stadgad.

De tre första styckena i 22 § hava i gällande förordning följande lydelse:

Daghjälpen må icke utgå till medlem för någon dag, med mindre han under nästföregående fjorton dagar varit arbetslös under sex dagar och för dessa dagar företett intyg, som i 19 § sägs. Vid tillämpning härav må hänsyn ej tagas till arbetslöshet under tid, då av annan orsak understöd ej kunnat utgå.

Erkänd arbetslöshetskassa må i sina stadgar föreskriva viss längre karenstid än i första stycket sägs, därvid tiden dock ej må bestämmas längre än till tre månader samt den tid, inom vilken karenstiden må beräknas, ej må bestämmas längre än till sex månader. Vad i första stycket sägs skall jämväl äga giltighet.

Vad sålunda föreskrivits om iakttagande av karenstid skall icke äga tillämpning, då medlem, som är berättigad till daghjälp, erhåller tillfälligt arbete för högst aderton dagar eller på grund av sjukdom eller värnplikts-tjänstgöring eller särskild av tillsynsmyndigheten med stöd av sista stycket i

denna paragraf meddelad föreskrift ej kan erhålla daghjälp samt omedelbart efter arbetets eller hindrets upphörande ånyo ansöker om daghjälp.

Med hänsyn till att i 21 § motsvarighet saknats till bestämmelserna i 22 § tredje stycket har socialstyrelsen ansett sig böra tillämpa bestämmelserna om avgiftsvillkoret på sådant sätt, att prövning av villkoret ägt rum, så snart ny arbetslöshet inträtt efter erhållet arbete; detta även för den händelse det mellanliggande arbetet endast varat någon dag liksom även vid varje arbetslöshetsperiod vid organiserat korttidsarbete. Avgiftsvillkoret har alltså nyprövats även i de fall, då någon ny karenstid ej behövt beräknas.

Socialstyrelsen har beträffande denna tillämpning av gällande bestämmelser anfört:

Verkningarna av den angivna prövningsregeln med avseende å avgiftsvillkoret måste i åtskilliga fall medföra en obenägenhet hos de försäkrade att antaga erbjudna kortvariga arbetsanställningar. Detta gällde framför allt för sådana medlemmar, vilkas avgifter vore så förlagda i tiden, att de, efter det att arbetslösheten varat någon tid, icke längre vid nyprövning kunde fylla villkoret om att 26 avgifter skulle vara erlagda inom de senast förflutna 12 månaderna. Bestämmelser, som kunde medföra sådan verkan som nu nämnts, torde icke vara lämpliga vare sig ur försäkringens eller den försäkrades synpunkt.

Socialstyrelsen har med hänsyn till det anförda föreslaget, att bestämmelser måtte införas i förordningen om att avgiftsvillkoret icke behöfde nyprövas, för den händelse ett arbetslöshetsfall avbrötes av en kortare tids arbetsanställning, vare sig denna vore att betrakta som tillfällig eller som period i organiserat korttidsarbete. Gränsen för nyprövning har i båda fallen föreslagits till 18 dagar eller samma gräns, som gäller i fråga om karenstidsberäkningen.

Beträffande frågan om den föreslagna undantagsbestämmelsens utsträckning jämväl till organiserat korttidsarbete har socialstyrelsen anfört, bland annat:

De i förordningen intagna bestämmelserna om understödsrätt innebure, att understöd icke kunde utgå i de fall, då förkortning i arbetstiden skedde genom att antalet arbetstimmar per dag minskades. Arbetarna kunde nämligen i dylikt fall icke anses vara »oförhindrade att åtaga sig arbete». Där emot kunde understödsrätt, ehuru med viss begränsning, uppkomma i de fall, då minskningen i arbetstiden genomfördes på så sätt, att de försäkrade vissa dagar bleve helt arbetslösa. Bestämmelser härom hade givits i 20 § 3 mom.

Nämnda författningsrum har följande lydelse:

Erkänd arbetslöshetskassa äger i sina stadgar föreskriva, att daghjälp icke må utgå till medlem, som på grund av driftsinskränkning vid det företag, där han är anställd, under varje period om fjorton dagar har arbete ett mindre antal dagar än vid full drift är vanligt.

Har sådan föreskrift icke meddelats, skall dock det antal dagar under varje period om fjorton dagar, för vilka han eljest varit berättigad till daghjälp, minskas med två.

Socialstyrelsen har vidare anfört:

Förutsättningen för dessa bestämmelsers tillämpning vore, att arbetsgivaren i förväg kungjort plan för arbetets bedrivande eller, med andra ord, att organiserat korttidsarbete föreläge. De i 22 § tredje stycket föreskrivna undantagsbestämmelserna beträffande befrielse från ny karenstidsberäkning efter en kortare arbetsanställning avsåge emellertid icke organiserat korttidsarbete utan gällde enligt ordalagen endast vid avbrott i arbetslöshetstiden genom tillfälligt arbete.

De skäl, som talade för att nyprövning av avgiftsvillkoret icke skulle behöva ske efter en tillfällig arbetsanställning av kortare varaktighet, gjorde sig icke med samma styrka gällande, då fråga vore om organiserat korttidsarbete. Med hänsyn till de i kassornas stadgar intagna bestämmelserna om skyldighet att erlägga avgift för varje vecka, varunder medlem arbetat visst antal timmar, komme nämligen de vid organiserat korttidsarbete sysselsatta medlemmarna i allmänhet att i viss utsträckning erlägga avgifter till kassan. Risken för att understödsrätt icke längre skulle föreligga på grund av att avgiftsvillkorets bestämmelser icke vore fyllda, då ny arbetslöshetsperiod inträffade, torde därför icke vara så stor. Om avgiftsvillkoret vore uppfyllt vid det organiserade korttidsarbetets början, torde detta, med andra ord, kunna i de flesta fall antagas vara fallet vid varje återkommande arbetslöshetsperiod under den tid, korttidsarbetet varade. Rent principiellt måste emellertid varje arbetslöshetsperiod vid organiserat korttidsarbete anses utgöra fortsättning av ett och samma arbetslöshetsfall. På grund härav måste det sägas vara otillfredställande, om understödsrätt vid en påföljande arbetslöshetsperiod under organiserat korttidsarbete skulle förvägras med hänsyn till att avgiftsvillkoret icke längre vore fyllt.

De nu anförda synpunkterna måste enligt styrelsens uppfattning tillmätas så stor betydelse, att den föreslagna undantagsbestämmelsen beträffande avgiftsvillkorets nyprövning efter en kortare arbetsanställning borde utsträckas att gälla jämväl vid organiserat korttidsarbete. Samma gräns för längden av arbetsperioden som vid avbrott på grund av tillfällig arbetsanställning eller sålunda högst 18 dagar torde böra föreskrivas.

Av vad styrelsen förut anfört därom, att avgifter i tämligen stor utsträckning av de försäkrade erlades vid organiserat korttidsarbete, framginge, att tillämpningen av den föreslagna undantagsbestämmelsen vid organiserat korttidsarbete icke kunde befaras medföra någon starkare påfrestning på kassornas ekonomi. För enskilda medlemmar kunde emellertid ändringen komma att erhålla betydelse, då särskilt vid större kriser på arbetsmarknaden organiserat korttidsarbete med arbetsperioder om en à två veckors längd i ganska stor utsträckning tillämpades inom industrien.

Angående frågan om undantagsbestämmelserna i 22 § beträffande karenstiden borde utsträckas till att gälla jämväl vid organiserat korttidsarbete har socialstyrelsen därefter yttrat följande:

Därest avgiftsvillkoret icke behöfve nyprövas vid varje arbetslöshetsperiod under organiserat korttidsarbete, uppkomme den skillnaden gentemot bestämmelserna i 22 § angående karenstidsberäkning, att avgiftsvillkoret icke behöfve nyprövas men att ny karenstid alltid måste tillämpas, så snart arbetsperiodens längd överstege en vecka. Detta kunde dock knappast anses utgöra ett vägande skäl för en utsträckning av undantagsbestämmelserna i 22 § beträffande karenstiden till att gälla jämväl vid organiserat korttidsarbete. Orsaken till att man ansett sig böra kräva ny karenstid vid det organiserade korttidsarbetet, då arbetsperiodernas längd överstege en vecka,

vore nämligen, att de medlemmar, vilkas arbetstid ordnats på sådant sätt, dock genom det regelbundet återkommande arbetet oftast hade så pass goda inkomster, att de skäligen borde själva svara för sitt uppehälle under någon del av varje arbetslöshetsperiod.

I fråga om viss inverkan, som förevarande ändringsförslag komme att medföra å bestämmelserna i 23 §, har socialstyrelsen anfört:

Vid en ändring av avgiftsvillkoret på sådant sätt, att nyprövning av det samma ej behöfve ske efter en arbetsanställning om högst 18 dagars längd, måste särskilt observeras den inverkan, som ett sålunda utformat villkor komme att få på bestämmelserna i 23 § sista stycket. Där föreskres nämligen, att den, som blivit avstängd från vidare understöd på grund av att han uppburit understöd under den i kassans stadgar medgivna längsta tiden, icke kunde bliva berättigad till nytt understöd, förrän han erlagt minst två veckoavgifter, vilka kunde tillgodoräknas honom. Härutöver gällde enligt nuvarande bestämmelser, att villkoret om 26 erlagda avgifter jämväl måste vara fyllt vid det nya arbetslöshetsfallets början. Inga skäl talade för att någon lättnad i detta avseende borde medgivas från vad som för närvarande gällde. Tvärtom skulle en ändring i avseende å skyldigheten att i detta fall nypröva avgiftsvillkoret komma att i skilda hänseenden medföra stora olägenheter. Särskilt undantag i nu nämnt hänseende torde sålunda böra stadgas från de bestämmelser om lättnader i avseende å avgiftsvillkorets nyprövning, som föresloges till införande. Detta hade skett i det av styrelsen framlagda förslaget till ändrad lydelse av 21 §, genom att förevarande bestämmelser gjorts tillämpliga allenast å sådana medlemmar, som vid avbrottet i arbetslöshetsperioden vore berättigade till daghjälp.

Ledamöterna i *sociala rådets sektion för den statsunderstödda arbetslöshetsförsäkringen* hava tillstyrkt socialstyrelsens förevarande ändringsförslag. De ledamöter, som representera arbetslöshetskassorna (herrar I. Larsson och Bergvall), hava emellertid hemställt, att — i enlighet med den av socialstyrelsen förordade principen att undantaget från avgiftsvillkorets prövning utsträcker att gälla även efter arbetsperiod vid organiserat korttidsarbete — en ändring jämväl måtte vidtagas beträffande undantagsbestämmelserna i 22 § tredje stycket angående karenstidsberäkning, så att ny karenstid ej behöfver genomgås efter arbetsperiod om högst 18 dagar vid organiserat korttidsarbete.

Departementschefen har i propositionen anfört:

Starka skäl tala uppenbarligen för ett bifall till socialstyrelsens förslag, att avgiftsvillkoret icke skall behöva nyprövas vid avbrott i arbetslöshets-tiden genom tillfälligt arbete av kortare varaktighet eller av en arbetsperiod vid organiserat korttidsarbete. I fråga om den föreslagna begränsningen till arbetsperioder om högst 18 dagar har jag icke någon erinran att göra. Jag ansluter mig vidare till styrelsens förslag, att det nu gällande kravet på nyprövning av avgiftsvillkoret i det fall, som avses i 23 § sista stycket, skall bibehållas.

Däremot kan jag icke finna, att de av socialstyrelsen anförda skälen emot att en jämkning i detta sammanhang vidtages i fråga om skyldigheten att beräkna ny karenstid efter varje arbetsperiod vid organiserat korttidsarbete äro bärande. Jag erinrar om att den av styrelsen åberopade synpunkten,

att korttidsarbetare med hänsyn till arbetsinkomsten själva borde svara för sitt uppehälle under någon del av varje arbetslöshetsperiod, föranlett införandet av särskilda bestämmelser i 20 § 3 mom. om minskning av de eljest understödsberättigade dagarna vid organiserat korttidsarbete med två för varje fjortondagarsperiod. Det synes mig icke vara berättigat att låta denna behovssynpunkt vara avgörande jämväl vid utformningen av bestämmelserna om skyldighet att beräkna karenstid vid organiserat korttidsarbete. Till min uppfattning om lämpligheten av att utsträcka de nuvarande undantagsbestämmelserna från skyldigheten att beräkna ny karenstid om gälla jämväl efter arbetsperiod om högst 18 dagar vid organiserat korttidsarbete bidrager dessutom, att de nuvarande bestämmelserna verka mycket ojämnt i olika fall. Med hänsyn till karenstidsbestämmelsernas allmänna utformning behöver nämligen ny karenstid icke beräknas i det fall, då arbetsperiodens längd vid organiserat korttidsarbete icke överstiger en vecka. Ny karenstid behöver alltså icke beräknas i det vanliga fallet, att arbetet pågår varannan vecka, medan varannan vecka är fri. Om korttidsarbetet däremot organiserats på sådant sätt, att arbetet pågår i två veckor, varefter två veckor äro fria, vilket i realiteten icke innebär någon skillnad i fråga om den effektiva arbetstiden gentemot det nyss nämnda exemplet, skall ny karenstid beräknas för varje arbetslöshetsperiod. Då därjämte två dagar skola borträknas från de eljest understödsberättigade dagarna, blir resultatet, att understöd för varje arbetslöshetsperiod om 14 dagar kommer att uppbäras för allenast 4 dagar. I det först nämnda exemplet, då varannan vecka var arbetslös, kommer understöd likaledes att utgå för 4 dagar under varje arbetslöshetsperiod. Detta innebär emellertid, att antalet understödda dagar blir dubbelt så stort, då arbetarna arbeta varannan vecka, som då perioderna skifta om två veckor, och detta trots att den sammanlagda arbetslöshetstiden i båda fallen är lika. Dylika ojämnheter i understödsrätten kunna icke vara lämpliga. Såsom socialstyrelsen anført, måste vidare varje arbetslöshetsperiod vid organiserat korttidsarbete anses utgöra fortsättning av ett och samma arbetslöshetsfall. Därtill kommer fördelen av att enhetliga bestämmelser bliva gällande med avseende å undantagen från skyldigheten att nypröva avgiftsvillkoret och att genomgå ny karenstid.

Med hänsyn till vad jag sålunda anført, tillstyrker jag, att undantagsbestämmelserna i 22 § tredje stycket i fråga om karenstidsberäkning utsträckas att gälla vid organiserat korttidsarbete i de fall, då arbetsperiodens längd icke överstiger 18 dagar. Detta torde enklast kunna ske genom att ur styckets nuvarande lydelse borttaga ordet »tillfälligt».

III. Understödsrätt efter övergång från klass med lägre daghjälp till klass med högre daghjälp.

I samband med de bestämmelser i 21 § 1 mom., som reglera avgiftsvillkoret, lämnas särskilda föreskrifter angående understödsrätten efter övergång från klass med lägre daghjälp till klass med högre daghjälp. Särskilda bestämmelser lämnas för medlemmar, som icke tidigare uppburit understöd från kassan, och för övriga medlemmar. I 21 § 1 mom. första stycket stadgas sålunda, att medlem, som icke tidigare uppburit understöd från kassan, efter övergång från klass med lägre daghjälp till klass med högre daghjälp icke må uppbära den högre daghjälpen, med mindre summan av hans för tid under de närmast före arbetslöshetens inträdande förflutna 24

månaderna inbetalade avgifter motsvarar summan av 52 veckoavgifter i den högre klassen, dock att avgifter måste hava efter övergången erlagts för minst 26 veckor i den högre klassen. Motsvarande bestämmelser lämnas i andra stycket beträffande medlemmar, vilka tidigare uppburit understöd från kassan, varvid dock den angivna summaregeln avser, att summan av de under de senast förflutna 12 månaderna erlagda avgifterna minst skall motsvara summan av 26 veckoavgifter i den högre klassen, samt antalet efter övergången i den högre klassen erlagda avgifter bestämts till minst 13.

Beträffande gällande stadganden har socialstyrelsen anfört, bland annat (sid. 11 i propositionen):

Motiveringen till ifrågavarande bestämmelser vore uppenbarligen en önskan att förhindra missbruk av klassindelningen. En arbetare torde ofta ganska lång tid i förväg vara medveten om när ökad risk för arbetslöshet föreläge. Då avgifterna vore väsentligt lägre vid lägre daghjälp än vid högre, bleve det för den försäkrade av stort intresse att kunna stå i klass med låg daghjälp under tider av god arbetstillgång för att därefter i lagom tid före arbetslöshetens inträdande övergå till klass med sådana förmåner, som han i själva verket önskade erhålla vid försäkringsfallets inträffande. Bestämmelserna på hithörande område måste därför utformas så, att en av dylika skäl betingad övergång från klass till annan i möjligaste mån förhindrades.

De nuvarande bestämmelserna i detta avseende kunde icke anses vara tillfredsställande. Detta gällde i varje fall de bestämmelser, som ägde tillämpning å huvudparten av de försäkrade eller, med andra ord, de bestämmelser, som angäves i 21 § 1 mom. andra stycket för sådana medlemmar, som tidigare uppburit understöd från kassan. För alla dem, som före en väntad arbetslöshetsperiod haft regelbundet arbete under en längre tid, torde det vara förhållandevis lätt att uppfylla såväl regeln om minimum för avgiftssumman som regeln om erläggandet av 13 veckoavgifter i den högre klassen. Det torde nämligen ingalunda vara ovanligt, att en arbetare omkring tre månader i förväg kunde förutse arbetslöshetsrisken, exempelvis genom att han erhöle kännedom om att ordertillgången minskats vid den arbetsplats, där han vore sysselsatt. Med nuvarande bestämmelser kunde han i sådant fall lätt bedöma, när en övergång till klass med högre daghjälp borde ske.

Socialstyrelsen har framhållit, att det ovan (sid. 2) behandlade ändringsförslaget rörande avgiftsvillkorets konstruktion nödvändiggjorde vissa ändringar jämväl i bestämmelserna om understödsrätt efter övergång till klass med högre daghjälp.

Styrelsen har föreslagit, att enhetliga bestämmelser i förevarande avseende måtte införas för samtliga medlemmar, innebärande att summaregeln skulle slopas och att antalet avgifter efter övergång till högre klass skulle bestämmas till 20.

Styrelsen har vidare anfört, bland annat (sid. 12—13 i propositionen):

För nyinträdda medlemmar vore visserligen den nuvarande spärren om 26 veckoavgifter, som skulle hava erlagts efter övergången, fullt tillräcklig. Därest emellertid styrelsens förslag till ändring av avgiftsvillkoret för dessa medlemmar vunne bifall och de således komme att falla under samma villkor som övriga medlemmar och bliva berättigade till understöd, om 26 vecko-

avgifter erlagts under de sist förflutna 12 månaderna, torde det icke kunna anses vara rimligt att för dem bibehålla nu gällande regler om understödsrätt efter övergång till klass med högre daghjälp. Närmast till hands låge naturligtvis att även för dessa medlemmar tillämpa samma bestämmelser i förevarande avseende, som nyss föreslagits beträffande medlemmar, vilka tidigare uppburit understöd från kassan. — — — Med hänsyn till vissa eljest uppkommande olägenheter talade visserligen starka skäl för att man bibehölle summaregeln i någon form för sådana medlemmar, som ännu icke uppburit understöd från kassan. Å andra sidan vore fördelen med enhetliga bestämmelser på området uppenbar. — — — Då styrelsen ansett sig kunna förorda, att den föreslagna regeln om understödsrätt efter övergång till klass med högre daghjälp tillämpades för samtliga medlemmar och alltså jämväl för dem, som ännu icke uppburit understöd från kassan, hade styrelsen särskilt beaktat, att avgifter efter övergången dock måste hava erlagts för minst 20 veckor i klassen med högre daghjälp. Detta antal avgifter låge tämligen nära det antal, som måste hava erlagts för förnyad understödsrätt, eller 26 avgifter. Då härtill komme, att ytterligare minst 32 avgifter måste hava erlagts till kassan före övergången till annan klass, hade dock medlemmen i relativt stor utsträckning fått bidra till kassans ekonomi, innan understödsrätt kunde uppkomma.

Socialstyrelsen har vidare (sid. 13—14 i propositionen) framhållit, att i författningen borde uttalas, att bestämmelserna om understödsrätt efter övergång från klass till annan, vilka bestämmelser enligt ordalagen gällde endast då övergång skedde från klass med lägre till klass med högre daghjälp, skulle tillämpas även vid övergång från klass med vissa säsonginskränkande bestämmelser till klass utan eller med mindre långt gående säsonginskränkande bestämmelser. Vidare borde bestämmelser införas, som direkt uttalade, att medlem efter övergång till klass med lägre daghjälp omedelbart skulle vara underkastad de bestämmelser, som gällde i den klass, till vilken övergången skett.

Bestämmelserna om understödsrätt efter övergång från klass till annan voro icke föremål för närmare diskussion vid det förut omnämnda sammanträdet med *sociala rådets sektion för den statsunderstödda arbetslöshetsförsäkringen*.

Departementschefen har i propositionen anfört:

Av vad socialstyrelsen anfört angående bestämmelserna om understödsrätt efter övergång från klass med lägre till klass med högre daghjälp framgår enligt min mening klart, att en omredigering av dessa bestämmelser är av behovet påkallad. Detta gäller även om man bortser från nödvändigheten att efter en ändring av avgiftsvillkorets konstruktion beträffande de medlemmar, som icke tidigare uppburit understöd från kassan, vidtaga en därav betingad justering av bestämmelserna om understödsrätt efter övergång till annan klass.

Jag finner icke anledning till erinran emot socialstyrelsens förslag, i vad detsamma avser sådana medlemmar som tidigare uppburit understöd från kassan, att den nu gällande summaregeln borttages och att kravet på de efter övergången erlagda avgifterna höjes från 13 till 20. Genom att understöd efter övergång till klass med högre daghjälp icke må utgivas med det högre beloppet, förrän minst 20 veckoavgifter erlagts till kassan, synas mig nämligen tillräckliga garantier emot missbruk hava skapats, så att den nu-

varande summaregeln, som tydiligen verkat ganska ojämnt i olika fall, icke längre behöver bibehållas.

Något mera tveksamt är det uppenbarligen, huru förevarande bestämmelser, vid bifall till förslaget om ändring av avgiftsvillkoret, böra utformas för de medlemmar, som icke tidigare uppburit understöd från kassan. Av vad socialstyrelsen på denna punkt anført, har jag emellertid känt mig övertygad om lämpligheten av styrelsens förslag härutinnan. Jämväl för dessa medlemmar skola enligt detta tillämpas de bestämmelser, som jag nyss förordat beträffande de medlemmar, vilka förut uppburit understöd från kassan. Detta torde visserligen innebära en mildring i förhållande till de nu gällande bestämmelserna. Den föreslagna ändringen av avgiftsvillkoret lär dock få anses motivera, att för samtliga medlemmar så långt som möjligt föreskrivas enhetliga bestämmelser. Fördelarna härav för kassorna ligga i öppen dag. Denna synpunkt måste, såsom socialstyrelsen även ansett, väga tyngre än de farhågor för ett systematiskt utnyttjande av bestämmelserna, som styrelsen förklarar sig hysa. Styrelsen synes emellertid böra med uppmärksamhet följa den framtida utvecklingen på detta område.

Jag har icke funnit anledning till erinran emot vad socialstyrelsen anført angående understödsrätten efter övergång från klass med begränsade försäkringsförmåner till klass med större sådana förmåner eller från klass med högre till klass med lägre daghjälp.

IV. Värnplikts- och sjukdomstids inverkan på avgiftsvilkorets konstruktion.

Avgiftsvillkoret skall enligt bestämmelserna i 21 § 1 mom. första och andra styckena prövas med hänsyn till tidpunkten för arbetslöshetsfallets början. Någon ändring härutinnan skulle, som tidigare nämnts, icke inträda genom bifall till ändringsförslaget med avseende å avgiftsvillkoret. I tredje stycket av ifrågavarande moment givas vissa föreskrifter angående bestämmandet av ett arbetslöshetsfalls början, då detsamma står i nära sammanhang med värnpliktstjänstgöring eller sjukdom. Där stadgas sålunda, att tidpunkten för arbetslöshetsfallets början i de fall, då sjukdom eller värnpliktstjänstgöring omedelbart föregår arbetslöshetsfallet, skall anses sammanfalla med sjukdomsfallets eller värnpliktens början. Har däremot en försäkrad innehaft arbete efter sjukdomens eller värnpliktens upphörande, skall sjukdoms- eller värnpliktstiden icke borträknas från den tid, inom vilken föreskrivet antal avgifter skall vara erlagt. Detta gäller även om efter sjukdomens eller värnpliktstjänstgöringens slut arbetsanställning innehafts allenast någon dag.

Socialstyrelsen har beträffande förevarande spørsmål anført, bland annat (sid. 15—16 i propositionen):

Orsaken till att arbetslösheten skulle anses hava tagit sin början vid sjukdomens eller värnpliktstjänstgöringens begynnelse i de fall, då något arbete icke erhållits efter hindrets upphörande, hade under förarbetena till lagstiftningen angivits vara billighetsskäl. Från de erkända arbetslöshetskassornas sida hade till styrelsen anförts, att de ansåge, att samma skäl borde beaktas även i de fall, då vederbörande medlem haft arbete efter sjukdomens eller värnpliktens upphörande. Det vore orättvist, att omstän-

digheter, på vilka en medlem icke kunde inverka, skulle kunna vara av avgörande betydelse för understödsrätten. En arbetsgivare, som av ren välvilja beredde en försäkrad arbete under en eller annan vecka efter ett sjukdomsfall eller värnpliktstjänstgöring, kunde därigenom vara orsak till att rätten till understöd bortföle för medlemmen. — — — —

Styrelsen ville ingalunda bestrida, att samma skäl, som medfört, att sjukdoms- och värnpliktstid borträknades i de fall, då sådan tid låge efter den sista arbetsanställningen, jämväl kunde anföras såsom motiv för att man ständigt skulle bortse från sjukdoms- och värnpliktstid vid prövningen av avgiftsvillkoret. Styrelsen skulle därför icke heller hava något att erinra emot en ändring av gällande bestämmelser på området, om blott styrelsen kunde känna sig övertygad om att bestämmelserna efter en sådan ändring alltid skulle tillämpas på föreskrivet sätt.

Vad särskilt beträffade värnpliktstjänstgöringen och dess förläggning i tiden, vore denna synnerligen lätt att bevisligen konstatera genom en granskning av medlemmens inskrivningsbok som värnpliktig. Härtill komme, att värnpliktstjänstgöringen endast fullgjordes i 20-årsåldern. Något missbruk av en bestämmelse om rätt att borträkna värnpliktstid behövde med hänsyn härtill icke befaras. — — — —

Då det gällde att avgöra, om sjukdom i nu nämnt avseende skulle likställas med värnpliktstjänstgöring, inställde sig emellertid starka betänkligheter. Möjligheterna till missbruk låge här så nära, att man ej gärna kunde bortse från dem. Det medförde nämligen icke någon omedelbar verkan på en kassas ekonomi, därest avgiftsbefrielse meddelades under angivande av sjukdom såsom orsak i de fall, då arbetslöshet föreläge men understödsrätt icke vore för handen. Ett dylikt förfarande kunde däremot vid ett förnyat arbetslöshetsfall medföra, att understödsrätt ansåges föreligga, vilket ej skulle hava varit fallet, därest den förra arbetslöshetstiden icke markerats såsom sjukdomstid. Risken för missbruk i detta hänseende vore vidare på grund av kassornas konstruktion såsom rikskassor ganska avsevärd. Kontrollen å de särskilda avdelningarna kunde nämligen icke härutinnan tänkas bliva så stark, att möjligheterna till missbruk helt kunde elimineras. Styrelsen kunde därför icke heller anse, att tillräcklig kontroll vunnas med en föreskrift, att sjukdomstid skulle borträknas vid prövning av avgiftsvillkoret endast i de fall, då sjukdomen styrkts genom läkarintyg. An mindre skulle en bestämmelse om att intyg från tvenne personer skulle godtagas såsom bevis, för att sjukdom förelegat, kunna anses vara tillfredsställande. I varje fall skulle genom en dylik kontrollapparat ett betydande merarbete åsamkas försäkringsorganen. Inom sjukkasserörelsen hade man ej heller ansett sig kunna åtnöjas enbart med intyg om ett sjukdomsfall utan hade därjämte ansett sig förpliktad att införa den ytterligare kontrollmöjlighet, som låge i systemet med sjukbesökare.

Behovet av en ändring i bestämmelserna kunde för övrigt icke längre anses vara på samma sätt trängande som tidigare, därest styrelsens förslag om borttagande av skyldigheten att nypröva avgiftsvillkoret efter en kortare arbetsanställning bifölles.

Socialstyrelsen har, i enlighet med vad sålunda anförts, föreslagit, att bestämmelserna om avgiftsvillkorets prövning ändrades på sådant sätt, att tid, under vilken medlem fullgjort värnpliktstjänstgöring, icke i något fall skulle inräknas i den tid, inom vilken det föreskrivna antalet avgifter skulle vara erlagt. Detta betydde, att 12-månadersperioden närmast för arbetslöshetsfallets början skulle förlängas bakåt i tiden med så lång tid som värnpliktstjänstgöringen varat.

Däremot har styrelsen icke ansett sig kunna tillstyrka, att sjukdomstid jämfäställdes med tid för värnpliktstjänstgöring i de fall, då sjukdomen låge i tiden före den senaste arbetsanställningen.

Socialstyrelsen har vidare föreslagit en av dess förslag om borträknande av tid för värnpliktstjänstgöring betingad justering av den i 23 § angivna tiden av 52 veckor, inom vilken den längsta medgivna understöd tiden utmätes. Justeringen innebär, att sistnämnda tid skulle förlängas med den tid, under vilken medlemmen fullgjort värnpliktstjänstgöring.

Styrelsen har härom anført, bland annat (propositionen sid. 17):

Om ej föreslagen ändring av 23 § vidtoges, skulle det i åtskilliga fall kunna inträffa, att samma avgifter, som grundlade rätt till understöd under i kassans stadgar medgiven längsta tid, skulle kunna återopas som stöd för understödsrätt vid ett senare arbetslöshetsfall. Detta skulle kunna inträffa, då en understödsperiod efterföljdes av en längre tids värnpliktstjänstgöring och medlemmen därefter erhöle arbete under någon kortare tid. Inträffade sedan ett nytt arbetslöshetsfall, skulle vid prövningen av avgiftsvillkoret den tid, under vilken värnpliktstjänstgöringen fullgjorts, borträknas. De 12 månader, inom vilka 26 avgifter skulle vara erlagda, komme alltså att förlängas bakåt i tiden. Beroende på värnpliktstjänstgöringens längd kunde vid sådant förhållande åtskilliga veckoavgifter, som erlagts före den förra understödsperioden, tillgodoräknas medlemmen. Därest längre tid än 52 veckor förflutit från den förra understödsperiodens början och bestämmelserna om understöd tidens maximering alltså icke lade hinder i vägen, bleve medlemmen följaktligen understödsberättigad under det nya arbetslöshetsfallet. En sådan verkan av de föreslagna bestämmelserna skulle naturligtvis än mer framträda, därest sjukdom i förevarande avseende jämfäställdes med värnpliktstjänstgöring.

Ledamöterna i *sociala rådets sektion för den statsunderstödda arbetslöshetsförsäkringen* hava enhälligt tillstyrkt socialstyrelsens ändringsförslag, i vad det avsåge värnpliktstid. Fyra medlemmar (herrar I. Larsson, Bergvall, André och Hansson) hava dessutom tillstyrkt, att motsvarande ändring vidtoges jämväl med avseende å sjukdomstid, som vore styrkt genom intyg av läkare eller tvenne trovärdiga män. Herr I. Larsson har därvid ifrågasatt, huruvida icke den sjukdomstid, som skulle få borträknas, borde begränsas till exempelvis 12 månader. En ledamot (herr Sam Larsson) har uttalat, att tvekan kunde råda, huruvida ett så effektivt kontrollsystem kunde åstadkommas, att den ifrågasatta ändringen även borde avse sjukdom. En ledamot (herr Brodén) har avstyrkt ändring i sistnämnda hänseende.

Departementschefen har anført i propositionen:

I likhet med socialstyrelsen anser jag, att starka skäl tala för att den nu gällande undantagsbestämmelsen beträffande värnpliktstid utsträcket, så att dylik tid vid prövningen av avgiftsvillkoret ständigt borträknas; alltså även i de fall då medlem efter värnpliktstjänstgöringens slut innehaft arbetsanställning. Jag är likaledes av den uppfattning, att bestämmelserna i 23 § vid bifall härtill måste undergå en justering i enlighet med vad socialstyrelsen härutinnan föreslagit. Jag tillstyrker alltså bifall till styrelsens förslag i dessa delar.

Däremot kan jag icke dela de av socialstyrelsen uttalade farhågorna, att det med hänsyn till faran för missbruk ej skulle vara tillräckligt att meddela motsvarande undantagsbestämmelser för sjukdomstid som för värnpliktstid. Uppenbart är, att i och för sig motiven för en undantagsbestämmelse beträffande sjukdomstid äro lika starka som för en dylik bestämmelse beträffande värnpliktstid. Detta har icke heller bestritts av socialstyrelsen.

Visserligen medger jag, att en viss fara för missbruk förefinnes vid en utsträckning av undantagsbestämmelsen till sjukdomstid, därest tillräckligt bindande föreskrifter icke lämnas angående sättet för styrkande av att medlem verkligen varit sjuk under uppgiven tid. På grund härav anser jag det icke vara tillräckligt att godtaga intyg om sjukdomen från tvenne trovärdiga män. I stället läser krav böra uppställas på att sjukdomstid icke må borträknas i andra fall än då sjukdomen styrkts genom intyg av legitimerad läkare. Därigenom synas mig alla mera väsentliga möjligheter till missbruk vara undanröjda.

Det torde icke vara berättigat att härvidlag söka en jämförelse med sjuk-kassorna och hänvisa till att man i dessa kassor icke kunnat åtnöja sig med ett krav på läkarintyg utan nödgats anlita särskilda sjukbesökare. Det bör nämligen observeras, att ett sjukdomsfall i sjukkassan omedelbart inverkar på understödsrätten, medan sjukdomsfallet i arbetslöshetskassan endast kan tänkas utöva inflytande vid prövningen av understödsrätten under ett senare inträffande arbetslöshetsfall. Genom att krav uppställas på företeende av läkarintyg, nödgas medlemmen åsamka sig en utgift, innan han uppnår, att sjukdomstiden vid framtida beräkning av understödsrätt skall anses såsom obefintlig. Även bortsett från svårigheten för en frisk person att erhålla ett intyg av legitimerad läkare om sjukdom, läser en arbetslös medlem icke vara hägad att påtaga sig utgiften för ett dylikt intyg enbart med tanke på den eventuella möjligheten att framdeles efter ytterligare arbetsanställning därigenom kunna bliva understödsberättigad.

A andra sidan kan jag icke finna, att kravet på läkarintyg är för strängt. Tidigare har jag anfört, att faran för missbruk eljest icke kan anses vara undanröjd. Jag vill här tillägga, att det endast torde vara de längre sjukdomsfallen, vilka i förevarande avseende äro av större betydelse för medlemmarna. I dylika fall torde en medlem ändock ofta vara föremål för läkarbehandling, vadan kravet på läkarintyg i allmänhet icke läser föranleda vare sig extra besvär eller kostnader. Kortvarigare sjukdomsfall kunna vid beräkningen av understödsrätt icke erhålla betydelse annat än för de relativt fåtaliga medlemmar, vilka under de vid arbetslöshetsfallets inträdande senast förflutna 12 månaderna i det närmaste men icke fullt erlagt 26 veckoavgifter. Det synes vid sådant förhållande icke kunna anses såsom oskäligt, att kravet på läkarintyg upprätthålles oberoende av sjukdomsfallets längd. Härigenom vinnes även fördelen av enhetliga bestämmelser.

Till förebyggande av misstag vill jag framhålla, att jag med kravet på läkarintyg själfvallet endast avser den av mig förordade bestämmelsen, att sjukdomstid skall borträknas vid prövningen av avgiftsvillkoret. Kravet på läkarintyg bör därvid upprätthållas, vare sig sjukdomsfallet ligger i tiden före eller efter den senaste arbetsanställningen. Däremot har jag icke härigenom tagit ställning till frågan, vilka krav kassorna i allmänhet böra ställa, innan fristämpling från avgift beviljas medlem, som åberopar sjukdom.

Enligt nuvarande bestämmelser borträknas sjukdomstid, som ligger efter den senaste arbetsanställningen, oberoende av längden på sjukdomsfallet. Detta synes mig även vara naturligt, då behovet av ett sådant borträknande är som störst vid långvarigare sjukdomsfall. Samma bestämmelse synes mig böra gälla, även om sjukdomsfallet efterföljts av arbetsanställning. Med

hänsyn till den kontroll, som här förutsättes, torde den begränsning till sjukdomsfall om högst 12 månader, som angivits i ett uttalande av en kassa-representant i sociala rådet, icke vara erforderlig.

Av enahanda skäl som beträffande värnpliktstid erfordras, vid bifall till förslaget om rätt att borträkna sjukdomstid, en jämkning av bestämmelserna i 23 § om den tid, inom vilken den längsta understödstiden skall utmätas.

V. Hänsynstagande till tid, under vilken kvinnlig medlem på grund av barnsbörd avhåller sig från förvärvsarbete.

Angående kvinnors användande i arbete under viss tid före och efter barnsbörd finnas bestämmelser meddelade i 17 § i lagen den 29 juni 1912 om arbetarskydd. Där stadgas sålunda, att kvinna, som fött barn, icke må användas till vissa i 10 § i lagen uppräknade slag av arbeten under de sex första veckorna efter barnsbörden, därest icke med läkarintyg styrkes, att hon utan men för sig eller barnet tidigare kan börja arbete. Vidare föreskrives, att ledighet ej må förvägras kvinna, som genom intyg av läkare eller barnmorska styrkes, att hon sannolikt kan vänta sin nedkomst inom två veckor eller att hon sannolikt kan vänta sin nedkomst inom sex veckor och med hänsyn därtill har behov av ledighet från arbetet.

I förordningen om erkända arbetslöshetskassor hava några bestämmelser icke meddelats om den inverkan på understödsrätten, som föranledes av att kvinnlig medlem i samband med barnsbörd avhåller sig från förvärvsarbete. Uppenbart är emellertid, att det i 14 § föreskrivna allmänna villkoret om att understöd icke må utgivas till annan medlem än den, som är arbetsför och i övrigt oförhindrad att åtaga sig arbete, skall tillämpas jämväl i förevarande fall. Kvinnlig medlem, som på grund av lagbestämmelse icke får eller eljest icke önskar hava förvärvsarbete, kan med hänsyn härtill icke bli berättigad till understöd från erkänd arbetslöshetskassa. Detta gäller givetvis, oberoende av huru lång tid före och efter barnsbörden som kvinnan avhåller sig från arbete.

Socialstyrelsen har förordat, att bestämmelser måtte intagas i förordningen om erkända arbetslöshetskassor om den inverkan på understödsvillkorens tillämpning, som havandeskap och tid efter barnsbörd borde hava. Styrelsen har i sådant avseende föreslagit, *dels* att tidsperiod, omfattande högst sex veckor före och sex veckor efter barnsbörd, varunder kvinnlig medlem avhölle sig från förvärvsarbete, icke skulle inräknas i den tid, inom vilken det föreskrivna antalet avgifter skall vara erlagt, *dels* att därav betingad jämkning av bestämmelserna i 23 § om den tid, inom vilken den längsta understödstiden skall utmätas, måtte vidtagas, *dels ock* att en undantagsbestämmelse måtte införas i fråga om skyldigheten att beräkna ny karenstid efter barnsbörd.

De skäl, som socialstyrelsen anfört till stöd för berörda förslag, hava återgivits å sid. 20—21 i propositionen, vartill utskottet får hänvisa.

Socialstyrelsens förevarande förslag har tillstyrkts av ledamöterna i *sociala rådets sektion för den statsunderstödda arbetslöshetsförsäkringen.*

Departementschefen har anfört i propositionen:

Emot socialstyrelsens ifrågavarande förslag om införande i förordningen om erkända arbetslöshetskassor av bestämmelser i skilda avseenden om den inverkan på understödsvillkoren, som havandeskap och tid efter barnsbörd böra hava, har jag icke något att erinra. Den föreslagna tidsbegränsningen i fråga om rätten att vid avgiftsvillkorets prövning bortse från viss tid före och efter barnsbörd finner jag vara väl avvägd. Lika med styrelsen anser jag vidare, att någon tidsbegränsning icke bör göras i fråga om undantaget från skyldigheten att genomgå ny karenstid efter barnsbörd.

VI. Rätt till medlemskap i erkänd arbetslöshetskassa för s. k. statslösa personer.

Socialstyrelsen har föreslagit, att rätt måtte beredas personer, vilka icke äro medborgare i något land eller s. k. statslösa personer, att ingå såsom medlemmar i erkänd arbetslöshetskassa.

Styrelsen hade hittills tolkat bestämmelserna i 7 § punkt 5 — som från rätt till medlemskap uteslöte utländsk medborgare, såvida han icke tillhörde stat, med vilken sådan överenskommelse, som avses i 13 §, träffats — på sådant sätt, att medlemskap i de erkända arbetslöshetskassorna förbehållits svenska medborgare, samt medborgare i de stater, med vilka överenskommelse enligt 13 § träffats. Ordalagen i 7 § punkt 5 lade emellertid icke hinder i vägen för att statslösa personer beviljades medlemskap. Det torde vid sådant förhållande för ändringens vidtagande icke erfordras annat än ett uttalande, att hinder icke föreläge för statslösa personer att ingå såsom medlemmar i erkända arbetslöshetskassor. Ett dylikt uttalande torde dock icke böra avse andra statslösa personer än sådana, som innehade av ministern för utrikes ärendena utfärdat främlingspass eller identitetscertifikat.

De skäl, som socialstyrelsen anfört för sin framställning i nu förevarande hänseende, återfinnas å sid. 21—23 i propositionen, vartill utskottet får hänvisa.

Beträffande antalet statslösa personer i riket har socialstyrelsen uppgivit, att detsamma icke torde vara synnerligen stort.

Vid *sociala rådets* sektionssammanträde har socialstyrelsens förslag i nu berörda avseende tillstyrkts. En av ledamöterna (herr Brodén) har dock förklarat sig anse, att frågan borde närmare utredas.

Departementschefen har i propositionen anfört:

De av socialstyrelsen anförda skälen för att statslösa personer skola berättigas ingå såsom medlemmar i erkänd arbetslöshetskassa synas mig vara bärande. Då jag icke finner någon närmare utredning i frågan erforderlig, tillstyrker jag alltså bifall till styrelsens förslag. I likhet med styrelsen anser jag, att rätten till medlemskap bör förbehållas sådana statslösa personer, som innehava av ministern för utrikes ärendena utfärdat främlingspass eller identitetscertifikat.

Såsom socialstyrelsen påpekat läres för ändamålet icke erfordras någon ändring i förordningen om erkända arbetslöshetskassor.

VII. Bestämmelser om ikraftträdande.

I fråga om de i propositionens författningsförslag intagna bestämmelserna rörande ikraftträdandet har *departementschefen* anfört:

De föreslagna ändringarna i förordningen om erkända arbetslöshetskassor torde böra träda i kraft den 1 juli 1936. De nya bestämmelserna skola alltså tillämpas vid framställningar om rätt till understöd, som göras efter nämnda dag. För underlättande av arbetet i kassorna torde bestämmelserna om understödsrätt efter övergång från klass till annan böra efter den 1 juli 1936 tillämpas i den nya lydelsen, även om övergången skett före sagda dag och vare sig de nya bestämmelserna i det särskilda fallet äro för medlemmen strängare eller mildare än vad som tidigare gällt.

*

Utskottet.

De förslag till ändringar i förordningen om erkända arbetslöshetskassor, vilka framläggas i förevarande proposition, äro grundade på innehållet i en framställning till Kungl. Maj:t från socialstyrelsen i dess egenskap av tillsynsmyndighet över sådana kassor. Socialstyrelsens förslag hava samtliga godtagits av Kungl. Maj:t och förelagts riksdagen. I två hänseenden hava emellertid ändringar, som gå utöver vad socialstyrelsen hemställt, föreslagits i propositionen.

Till den del som Kungl. Maj:t i propositionen godtagit socialstyrelsens framställning finner utskottet icke anledning till erinran.

Det ena av de två hänseenden, beträffande vilka Kungl. Maj:ts förslag skiljer sig från socialstyrelsens, har avseende å en utsträckning av undantagsbestämmelserna i 22 § beträffande karenstiden till att gälla jämväl vid organiserat korttidsarbete. Socialstyrelsen har ansett sig icke böra tillstyrka sådan utsträckning av nämnda undantagsbestämmelsers giltighetsområde. Utskottet finner emellertid de skäl, som departementschefen anfört i förevarande hänseende, bärande och ansluter sig därför härutinnan till departementschefens ståndpunkt.

Propositionens och socialstyrelsens förslag skilja sig vidare från varandra beträffande spørsmålet, huruvida vid prövning av avgiftsvillkoret sjukdomstid skall borträknas från den tid, inom vilken föreskrivet antal avgifter skall vara erlagt, i sådana fall, då en försäkrad innehaft arbete efter sjukdomens upphörande. Departementschefen har för sin del föreslagit, att sjukdomstid under sådana förhållanden skall få borträknas, då sjukdomen styrkts genom intyg av legitimerad läkare. Utskottet anser, att en bestämmelse av föreslaget innehåll icke erbjuder tillräckligt skydd mot missbruk. Försiktigheten bjuder att i fråga om en så ny försäkringsform som den förevarande icke efter så kort tid i detta avseende avvika från den ståndpunkt, som Kungl. Maj:t och riksdagen intogo vid försäkringens införande. Med hänsyn till vad sålunda anförts finner utskottet sig böra avstyrka Kungl. Maj:ts förslag i nu förevarande hänseende. Härav föranledes viss ändring av den i propositionen föreslagna lagtexten beträffande delar av 21 och 23 §§.

Mot propositionsförslagets lagtext i övrigt samt mot ingress, övergångsbestämmelser och rubrik har utskottet i sak intet att erinra.

Under hänvisning till vad ovan anförts får utskottet hemställa,

att riksdagen, med förklarande att ifrågavarande proposition ej kunnat i oförändrat skick antagas, måtte för sin del antaga följande

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

Förordning

angående ändring i vissa delar av förordningen den 15 juni 1934 (nr 264) om erkända arbetslöshetskassor.

Härigenom förordnas, att 21 § 1 mom. samt 22 och 23 §§ förordningen den 15 juni 1934 om erkända arbetslöshetskassor skola i nedan angivna delar erhålla följande ändrade lydelse:

21 §.

1 mom. Erkänd arbetslöshetskassa må till medlem utgiva understöd endast därest han till kassan erlagt avgifter, motsvarande minst femtiotvå veckoavgifter, och under villkor tillika att avgifter, motsvarande minst tjugusex veckoavgifter, erlagts för tid under de närmast före arbetslöshetens inträdande förflutna tolv månaderna.

Sistnämnda villkor skall icke gälla, då medlem, som är berättigad till daghjälp, erhåller arbete för högst aderton dagar samt omedelbart efter arbetets upphörande ånyo ansöker om daghjälp.

Med avseende å berörda villkor skall vidare iakttagas, dels att i den tid, inom vilken det föreskrivna antalet avgifter skall vara erlagt, icke skall inräknas tid, då medlem fullgjort värnpliktstjänstgöring eller enligt av legitimerad läkare utfärdat intyg varit på grund av sjukdom förhindrad att utföra förvärvsarbete eller intill högst sex veckor före och högst sex veckor efter barnsbörd avhållit sig från sådant arbete, dels ock att arbetslösheten, då medlem på grund av bestämmelserna i 15 § första stycket varit avstängd från understöd, skall anses hava inträtt först vid avstängningstidens slut.

Där sjukdom varit orsaken till den sista arbetsanställningens avbrytande eller inträffat under tiden efter dennas upphörande, skall vid tillämpning av nämnda villkor bortses från den tid, medlemmen av sådan anledning varit förhindrad åtaga sig arbete.

Med avseende å berörda villkor skall vidare iakttagas, dels att i den tid, inom vilken det föreskrivna antalet avgifter skall vara erlagt, icke skall inräknas tid, då medlem fullgjort värnpliktstjänstgöring eller intill högst sex veckor före och högst sex veckor efter barnsbörd avhållit sig från förvärvsarbete, dels ock att arbetslösheten, då medlem på grund

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

av bestämmelserna i 15 § första stycket varit avstängd från understöd, skall anses hava inträtt först vid avstängningstidens slut.

Där medlem övergår från klass med lägre daghjälp till klass med högre daghjälp eller från klass med begränsade försäkringsförmåner till klass med större sådana förmåner, må daghjälp enligt bestämmelserna i den klass, till vilken medlemmen övergår, ej utgivas till honom, förrän han efter övergången erlagt avgifter, motsvarande minst tjugu veckoavgifter. Övergår medlem däremot till klass med lägre daghjälp eller mera begränsade försäkringförmåner, skola bestämmelserna i denna klass omedelbart tillämpas å honom.

22 §.

Daghjälp må — — — kunnat utgå.

Erkänd arbetslöshetskassa — — — äga giltighet.

Vad sålunda föreskrivits om iakttagande av karenstid skall icke äga tillämpning, då medlem, som är berättigad till daghjälp, erhåller arbete för högst aderton dagar eller på grund av sjukdom, barnsbörd, värnpliktstjänstgöring eller särskild av tillsynsmyndigheten med stöd av sista stycket i denna paragraf meddelad föreskrift ej kan erhålla daghjälp samt omedelbart efter arbetets eller hindrets upphörande ånyo ansöker om daghjälp.

Innesluter understödsförening, — — — regelbundet förekommer.

23 §.

Daghjälp må — — — karenstiden förlängts.

Ej må — — — nittio dagar.

Har medlem — — — tillgodoräknas honom.

Vid tillämpning av bestämmelserna i denna paragraf må i den tid, inom vilken den längsta understöd tiden skall beräknas, icke inräknas tid, då medlem fullgjort värnpliktstjänstgöring eller enligt av legitimerad läkare utfärdat intyg varit på grund av sjukdom förhindrad att utföra förvärsarbete eller intill högst sex veckor före och högst sex veckor efter barnsbörd avhållit sig från sådant arbete.

Vid tillämpning av bestämmelserna i denna paragraf må i den tid, inom vilken den längsta understöd tiden skall beräknas, icke inräknas tid, då medlem fullgjort värnpliktstjänstgöring eller intill högst sex veckor före och högst sex veckor efter barnsbörd avhållit sig från förvärsarbete.

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

Denna förordning träder i kraft den 1 juli 1936. Bestämmelserna i 21 § 1 mom. fjärde stycket skola efter sagda dag tillämpas, även om övergången från klass till annan skett tidigare.

Denna förordning träder i kraft den 1 juli 1936. Bestämmelserna i 21 § 1 mom. femte stycket skola efter sagda dag tillämpas, även om övergången från klass till annan skett tidigare.

Stockholm den 20 mars 1936.

På andra lagutskottets vägnar:

K. G. WESTMAN.

Vid ärendets behandling hava närvarit:

från första kammaren: herrar *K. G. Westman, Sigfrid Hansson, Sam Larsson, Hagman, P. Sandström, Norman, Karl Bodin* och *Carlström**;

från andra kammaren: herrar *Österström, Hage, Johanson* i Hallagården, *Olovson* i Västerås, *Pettersson* i Hällbacken, *Sandström* i Sollefteå, *Molander* och *Thorell*.*

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.

Reservationer:

1) av herrar *Sigfrid Hansson, Norman, Hage, Olovson* i Västerås, *Pettersson* i Hällbacken och *Molander*, vilka ansett,

a) att utskottet bort tillstyrka Kungl. Maj:ts förslag i fråga om lydelsen av 21 § 1 mom. i förordningen den 15 juni 1934 om erkända arbetslöshetskassor; samt

b) att utskottets motivering bort hava följande lydelse:

»De förslag — — — (lika med utskottet) — — — departementschefens ståndpunkt.

Propositionens och socialstyrelsens förslag skilja sig vidare från varandra beträffande spørsmålet, huruvida vid prövning av avgiftsvillkoret sjukdomstid skall borträknas från den tid, inom vilken föreskrivet antal avgifter skall vara erlagt, i sådana fall, då en försäkrad innehaft arbete efter sjukdomens upphörande. Departementschefen har för sin del föreslagit, att sjukdomstid

under sådana förhållanden skall få borträknas, då sjukdomen styrkts genom intyg av legitimerad läkare. Till stöd härför har departementschefen anfört bland annat, att ett sjukdomsfall i en arbetslöshetskassa kan tänkas utöva inflytande endast vid prövningen av understödsrätten under ett senare inträffande arbetslöshetsfall samt att det endast torde vara de längre sjukdomsfallen, vilka i förevarande avseende vore av större betydelse för medlemmarna.

Utskottet finner de av departementschefen sålunda och i övrigt anförda skälen vara bärande. Genom att krav uppställts på företeende av läkarintyg anser jämväl utskottet, att faran för missbruk måste anses vara undanröjd. Utskottet vill vidare påpeka olämpligheten av att sjukdomstid behandlas på olika sätt i det fall, att en medlem blir arbetslös omedelbart efter sjukdomsfallets upphörande, och i det fall, att han lyckats efter sjukdomen erhålla en eller annan dags arbete, innan arbetslösheten inträffar. Utskottet erinrar vidare om att den av departementschefen föreslagna bestämmelsen innefattar en skärpning i förhållande till vad som för närvarande gäller, nämligen i så måtto, att sjukdomstid för att kunna borträknas måste styrkas med läkarintyg jämväl i det fall, att en medlem blivit arbetslös omedelbart efter sjukdomens upphörande. Utskottet vill slutligen påpeka olämpligheten av att värnpliktstjänstgöring och sjukdomsfall, vilka båda omständigheter oberoende av något vållande från medlemmens sida förhindra honom att erlagga avgifter till kassan, icke i fortsättningen liksom hittills skulle komma att behandlas enligt enhetliga bestämmelser. Härtill kommer, att socialstyrelsen ansett starka skäl i och för sig tala för en utsträckning av ifrågavarande undantagsbestämmelse att gälla jämväl beträffande sjukdomstid.

Under åberopande av vad utskottet sålunda anfört vill utskottet tillstyrka bifall till Kungl. Maj:ts förslag i fråga om borträknande jämväl av sjukdomstid från den tid, inom vilken föreskrivet antal avgifter skall vara erlagt.

Mot propositionsförslaget — — — (lika med utskottet) — — — att erinra.»

2) av herr *Hagman*.
